

บทที่ 1

บทนำและวัตถุประสงค์

1.1 บทนำ

เสาวรสหวาน (Passion fruit) เป็นไม้ผลเศรษฐกิจที่สำคัญของมูลนิธิโครงการหลวงที่ส่งเสริมให้เกษตรกรบนพื้นที่สูงปลูกเพื่อสร้างรายได้ มีผลผลิตจำหน่ายผ่านตลาดโครงการหลวงประมาณ 100 ตัน ในปี พ.ศ.2544 และมีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปี พ.ศ. 2555 มีเกษตรกรจำนวน 335 ราย มีพื้นที่ปลูกเสาวรสหวานในพื้นที่โครงการหลวง 655.4 ไร่ และมีผลผลิตผ่านตลาดมูลนิธิโครงการหลวงเพิ่มขึ้นเป็น 281.648 ตัน มูลค่า 6.75 ล้านบาท สำหรับราคาผลผลิตเสาวรสหวานอยู่ในระดับที่ดี คือ เฉลี่ย 30-50 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งสูงกว่าเสาวรสปันธ์เปรี้ยวที่ใช้สำหรับการแปรรูป เสาวรสหวานจึงเป็นไม้ผลเศรษฐกิจที่สำคัญของพื้นที่สูง

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงซึ่งเป็นหน่วยงานที่ขยายผลความสำเร็จของโครงการหลวงไปยังพื้นที่สูงอื่น ได้นำองค์ความรู้ในการปลูกเสาวรสหวานของโครงการหลวงไปทดสอบในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 จากการปลูกทดสอบเสาวรสหวานแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวงปางแดงใน อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เกษตรกรสามารถปลูกและเริ่มเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2553 โดยจำหน่ายในพื้นที่ และในปี พ.ศ. 2554 เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเพื่อวางแผนการผลิตและการจัดการผลผลิตเพื่อขายส่งให้พ่อค้าทั้งในพื้นที่และในเชียงใหม่ โดยเริ่มเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ตั้งแต่ต้นเดือนกันยายน 2554 จนถึงต้นเดือนมีนาคม 2555 รวมระยะเวลาที่ให้ผลผลิต 7 เดือน มีปริมาณผลผลิตทั้งหมด 25,005 กิโลกรัม สร้างรายได้ให้กับเกษตรกรในพื้นที่ และจากความต้องการเสาวรสหวานของตลาดที่มีเพิ่มมากขึ้น จึงมีการเร่งขยายพื้นที่ส่งเสริมการปลูก แต่พบว่าคุณภาพผลผลิตลดลง มีขนาดผลเล็ก ไม่ได้คุณภาพตามที่ตลาดต้องการ ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรนิยมปลูกต้นเสาวรสหวานเพื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตมากกว่า 2 ปี จึงมีการสะสมของโรคและแมลงเปลี่ยนแปลง ทำให้ต้นโทรมและส่งผลกระทบต่อคุณภาพผลผลิต นอกจากนี้ ในช่วงฤดูฝนซึ่งเป็นช่วงติดผลของเสาวรสหวานนั้น มีการระบาดของโรครดเน่าซึ่งเกิดจากเชื้อ *Phytophthora sp.* ทำให้ผลผลิตของเกษตรกรร่วงหล่นเสียหายมากกว่าร้อยละ 40 และพบเป็นประจำทุกปี โดยเฉพาะในช่วงเดือนสิงหาคมถึงกันยายน การศึกษาการปลูกเสาวรสหวานในโรงเรือน โดยเป็นโรงเรือนแบบง่ายและคำนึงถึงความคุ้มทุน จึงอาจเป็นทางเลือกหนึ่งในการแก้ไขปัญหา และจากการที่มีการขยายพื้นที่ปลูกมากขึ้น ทำให้พื้นที่ปลูกค่อนข้างกระจายตั้งแต่พื้นที่ระดับความสูงจากระดับน้ำทะเล 350 เมตรถึง 1200 เมตร ซึ่งมีผลต่อคุณภาพผลผลิต รวมถึงวิธีการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว เช่น การบ่มผล ซึ่งแต่ละพื้นที่มีวิธีการและใช้เวลาในการบ่มแตกต่างกัน อันเนื่องมาจากสภาพอากาศที่แตกต่างกัน

1.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาระบบการปลูกเสาวรสหวานกลางแจ้งเพื่อลดปัญหาโรคไวรัส
- 2) เพื่อศึกษาวิธีการปลูกเสาวรสหวานในโรงเรือนเพื่อลดปัญหาโรคผลเน่าในฤดูฝน
- 3) เพื่อศึกษาวิธีการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวเสาวรสหวานในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวงที่มีระดับความสูงพื้นที่แตกต่างกัน
- 4) เพื่อศึกษาข้อมูลศักยภาพการผลิตและการตลาดของเสาวรสหวานในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวง

1.3 ขอบเขตโครงการวิจัย

- 1) ศึกษากระบวนการปลูกเสาวรสหวานกลางแจ้งเพื่อลดปัญหาโรคไวรัส โดยปลูก 1 ปี และ 2 ปี
- 2) ศึกษาวิธีการปลูกเสาวรสหวานในโรงเรือนเพื่อลดปัญหาโรคผลเน่าในฤดูฝน เปรียบเทียบกับวิธีการปลูกเสาวรสกลางแจ้งในเรื่องปริมาณผลผลิตต่อต้น คุณภาพผลผลิต และความคุ้มค่า
- 3) ศึกษาวิธีการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวเสาวรสหวานที่ปลูกในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวงที่มีระดับความสูงแตกต่างกัน 3 ระดับ คือ พื้นที่ระดับความสูงจากระดับน้ำทะเล มากกว่า 900 เมตร (ปางมะโอ) 600-900 เมตร (ปางแดงใน) และ 350-500 เมตร (ห้วยเป้า)
- 4) ศึกษาข้อมูลศักยภาพการผลิตและการตลาดของเสาวรสหวานในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวง โดยเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลปริมาณการผลิตในประเทศและต่างประเทศ ผู้รับซื้อในตลาดขายส่ง ขายปลีก และตลาดนำเข้า-ส่งออกเสาวรสหวาน ราคาเฉลี่ยทั้งฤดูกาล วิเคราะห์คู่แข่งในตลาด ศึกษาคุณภาพสินค้าเสาวรสหวานที่เป็นที่ต้องการของผู้บริโภค และวิเคราะห์โอกาสและแนวทางการส่งเสริมเสาวรสหวานในพื้นที่โครงการหลวงและโครงการขยายผลโครงการหลวง